

УДК 658.152:631.164.23

Лук'яник М.М.

кандидат економічних наук
Інституту сільського господарства Західного Полісся
Національної академії аграрних наук України

Якубовська Н.В.

кандидат економічних наук
Інституту сільського господарства Західного Полісся
Національної академії аграрних наук України**ПЕРСПЕКТИВИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ****PERSPECTIVES OF ACTIVATION OF INVESTMENT ACTIVITY
IN THE AGRICULTURE OF THE RIVNE REGION****АНОТАЦІЯ**

У статті оцінено обсяги та динаміку інвестиційної активності в аграрній сфері Рівненської області, а також окреслено її основні тенденції. Проаналізовано сучасні особливості інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств регіону. Акцентовано увагу на основних аспектах інвестиційної привабливості аграрної сфери регіону. Обґрунтовано потребу залучення іноземних інвестицій та необхідність розробки форм і методів стимулювання інвестиційної активності сільськогосподарських підприємств за рахунок власних ресурсів.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиції, сільське господарство, інвестиційний проект, інвестиційні ресурси.

АННОТАЦИЯ

В статье оценены объемы и динамика инвестиционной активности в аграрной сфере Ровенской области, а также обозначены ее основные тенденции. Проанализированы современные особенности инвестиционной деятельности сельскохозяйственных предприятий региона. Акцентируется внимание на основных аспектах инвестиционной привлекательности аграрной сферы региона. Обоснованы необходимость привлечения иностранных инвестиций и необходимость разработки форм и методов стимулирования инвестиционной активности сельскохозяйственных предприятий за счет собственных ресурсов.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, инвестиции, сельское хозяйство, инвестиционный проект, инвестиционные ресурсы.

ANNOTATION

The volume and dynamics of investment activity are estimated in the agrarian sphere of Rivne region and outlined its basic tendencies in the article. The modern features of investment activity of agricultural enterprises of the region are analyzed. Attention is accented on the basic aspects of investment attractiveness of agrarian sphere of the region. The necessity of attracting foreign investments and necessity of developing forms and methods of stimulation of investment activity of agricultural enterprises at the expense of own resources are substantiated.

Keywords: investment activity, investments, agriculture, investment project, investment resources.

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки, незважаючи на надзвичайні політичні та економічні виклики зовнішнього та внутрішнього векторів впливу, що існують в країні, залишається однією із головних стабілізуючих ланок в економічному механізмі України. В 2015 р. в агропромисловому комплексі було створено 12% ВВП країни, а від експорту сільськогосподарської продукції було отримано

14,6 млрд. дол., що становить 38% від загального експорту країни.

Проте подальший ефективний розвиток сільськогосподарського виробництва значною мірою залежить від його інвестиційного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблему активізації інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств останніми роками досліджували такі вчені, як, зокрема, І.О. Бланк, С.О. Гуткевич, А.П. Гайдуцький, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська, М.Ю. Кожем'якіна, Ю.О. Лупенко, В.Я. Месель-Веселяк, П.Т. Саблук, П.А. Стецюк.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак економічні трансформації в сільському господарстві тривають, виникають нові проблеми розвитку галузі, змінюються тенденції в інвестуванні, що вимагає продовження досліджень з цієї проблеми та пошуку шляхів розв'язання як старих, так і нових завдань.

Мета статті полягає у висвітленні результатів оцінок сучасного стану інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств Рівненської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільське господарство в економіці Рівненської області стабільно посідає важливе місце. Цьому сприяють насамперед природно-кліматичні умови регіону, що дають змогу вирощувати більшість сільськогосподарських культур. Площа сільськогосподарських угідь Рівненської області становить 790,0 тис. га, зокрема 614,4 тис. га ріллі.

Характерною особливістю сільськогосподарських угідь Рівненської області є велика диференціація ґрунтового покриву, що пояснюється її географічним розміщенням на території трьох зон, а саме Лісостепу, Полісся і малого Полісся. В Північній частині області найбільш поширені ґрунти, що мають низьку природну родючість, для яких еколого-агрохімічний бал якій оцінки становить 32 одиниці (за 100-бальною шкалою). Для ґрунтів Лісостепової зони, що

розміщена на Півдні області, цей показник становить 44 одиниці.

Крім природно-кліматичних чинників, на ведення сільського господарства в регіоні впливають антропогенні фактори. Зокрема, внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС радіоактивного забруднення зазнала територія 6 північних районів області.

Ми згодні з думкою про те, що досягнення позитивних зрушень інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства найбільшою мірою залежить від використання місцевих можливостей інвестиційного забезпечення. Однак нині такі можливості в більшості регіонів і територій обмежені, а їх підвищення потребує збільшення впливу місцевих органів на інвестиційні процеси. Проблема інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства і села, що є масштабною і має національне значення, потребує консолідації зусиль усіх ланок і сфер виробництва, соціуму, органів державної влади й управління економікою [1].

Перспективи розвитку галузі значною мірою залежать від інвестиційної привабливості сільського господарства області.

Згідно з висновками Департаменту агропромислового розвитку ключовими перевагами галузі в області є:

- природно-кліматичні умови, сприятливі для вирощування більшості сільськогосподарських культур, зокрема конкурентоспроможних (ріпак, круп'яні культури, пшениця, жито, кукурудза, цукрові буряки);
- рівень освоєння земель, придатних для сільськогосподарського виробництва;
- наявність значного поголів'я худоби і птиці, насиченість на 100 га сільськогосподарських угідь худоби та птиці, що вище середнього показника по Україні;

– наявність доріг з твердим покриттям до більшості сільгоспідприємств;

– наявність в регіоні найбільшого на Західній Україні виробника мінеральних добрив – ВАТ «Рівнеазот» та ВАТ «Укртехнофос»;

– можливість залучення до використання земель, власники яких не використовують дані землі, з передачею їх в оренду;

– наявність незадіяних тваринницьких приміщень [2].

За результатами аналітичних оцінок інвестиційної привабливості сільського господарства регіонів у 2001-2013 рр., здійснених у ННЦ «Інститут аграрної економіки», за інтегрованим показником, що охоплює такі критерії, як інвестиційна активність, обсяги іноземних інвестицій, концентрація капіталу, забезпеченість працюючими, розвиненість інфраструктури галузі та рівень ефективності капіталу [3], Рівненська область потрапила в групу областей з нестійким інвестиційним рейтингом із тенденцією до поліпшення.

За результатами досліджень встановлено, що на сучасному етапі розвитку сільського господарства абсолютна більшість інвестицій здійснюється у реальній формі в основний і оборотний капітал підприємств. Сучасні тенденції динаміки обсягів інвестицій неоднозначні та мають регіональні особливості. Реформування сільськогосподарських підприємств на початку 2000-х рр. сприяло активізації інвестиційних процесів в галузі (рис. 1).

В період з 2002 по 2008 рр. інвестиційна діяльність в сільському господарстві характеризувалася зростаючою тенденцією. За цей час інвестиції зросли в 26 разів, чому сприяла ста-

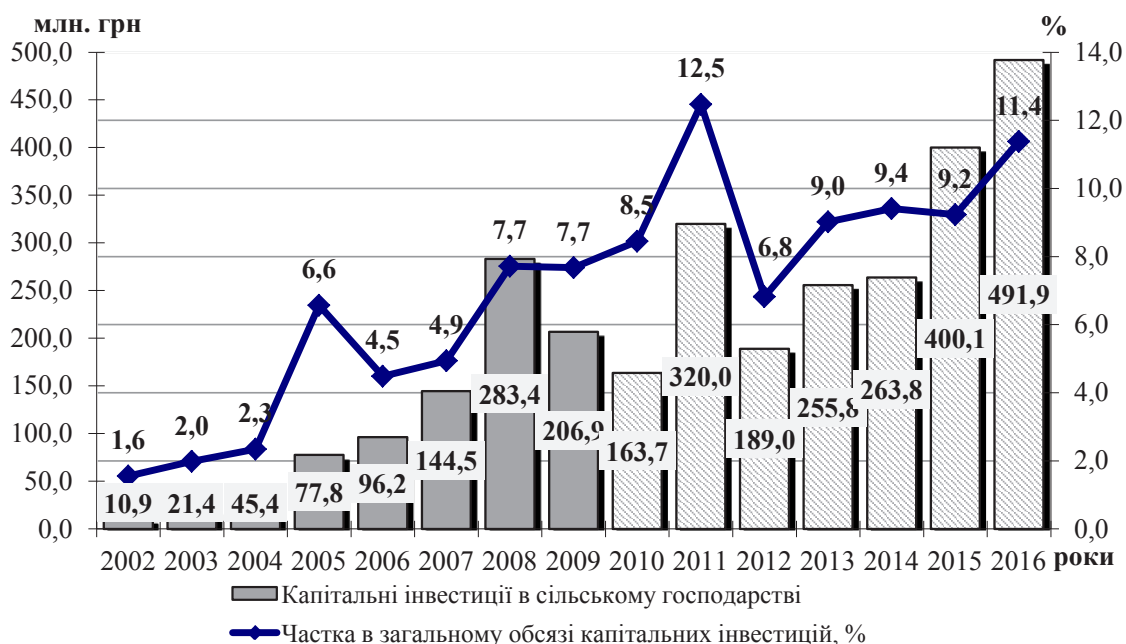


Рис. 1. Динаміка загальних і питомих обсягів інвестицій у сільськогосподарських підприємств Рівненської області (у фактичних цінах)

білізація макроекономічної ситуації в державі загалом і в регіоні зокрема.

В 2009 р. через вплив світової фінансової кризи інвестиції в основний капітал сільськогосподарства області зменшились на 27% порівняно з 2008 р. Загалом, незважаючи на певну різноспрямовану динаміку коливання обсягів капітальних інвестицій в сільському господарстві області, простежується тенденція до зростання. Крім того, в 2015 р. вкладено 400 млн. грн., тобто найбільшу суму капітальних інвестицій за останні роки.

Такий інвестиційній активності аграріїв, крім девальвації та інфляції, сприяли кілька факторів:

– міжнародні фінансові організації продовжують вірити в потенціал українського сільськогосподарства; в 2015 р. Європейський банк реконструкції і розвитку інвестував в український аграрний сектор близько 180 млн. євро, а Міжнародна фінансова корпорація вклала в різні сільськогосподарські проекти приблизно 200 млн. дол.;

– дерегуляція галузі дала змогу аграріям знизити корупційні витрати в минулому році приблизно на 1 млрд. грн. [4].

Проблема інвестиційного забезпечення розвитку галузі є найбільш гострою у малих і середніх сільськогосподарських підприємствах, а також в особистих селянських господарствах, бо майже 80% інвестицій в основний капітал припадають на великі агроформування [3].

Тривала збитковість тваринницької галузі привела до того, що в період 2001-2013 рр. основним напрямом здійснення інвестицій в основний капітал сільськогосподарства області залишалось рослинництво.

Негативні процеси у ціноутворенні на продукцію тваринництва призвели до скорочення частки інвестицій у цю галузь до 20% у 2001 р. і навіть до 9% у 2004 р. Позитивна динаміка в структурі інвестицій спостерігалась після 2010 р., коли інвестиції в тваринництво в 2012 р. досягли 30%. Крім того, незважаючи на нижчу ефективність та інвестиційну привабливість тваринництва в сільськогоспо-

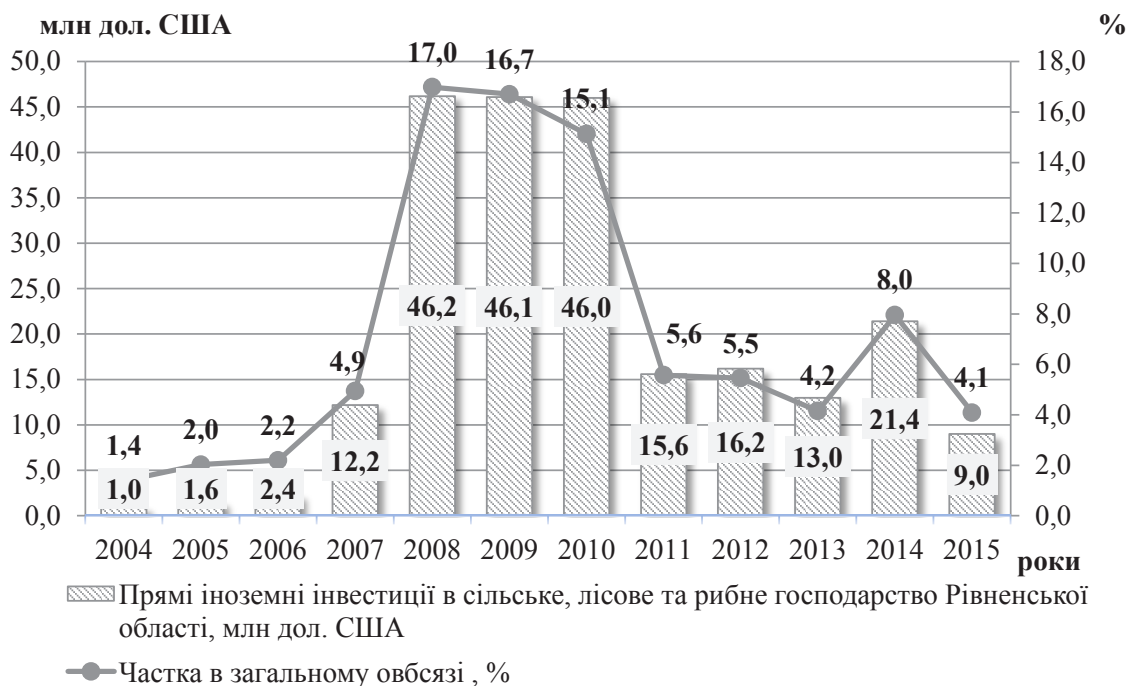


Рис. 2. Динаміка прямих іноземних інвестицій в сільське, лісове та рибне господарство Рівненської області

Таблиця 1
Галузева структура і питомі розміри інвестицій в основний капітал сільськогосподарства Рівненської області

Галузь	2001 р.		2004 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.		2015 р.	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Сільське господарство, всього	20	100	45	100	164	100	320	100	189	100	256	100	400	100
зокрема, рослинництво	15	75	40	89	132	81	286	89	120	64	202	79	299	75
тваринництво	4	20	4	9	30	18	32	10	67	36	54	21	99	25
інші виробництва	1	5	1	2	2	1	2	1	2	1	1	0	2	0

дарських підприємствах Рівненської області в 2010-2015 рр., темпи зростання обсягів інвестицій у галузь вищі порівняно з рослинництвом.

Розвиток сільського господарства області відбувається переважно за рахунок ресурсів вітчизняного походження. Залучення іноземних інвестицій могло б стати одним із факторів активізації інвестиційної діяльності в сільському господарстві регіону. Однак, виходячи із наведених на рис. 2 даних, слід сказати, що це джерело використовується не найкращим чином.

Незважаючи на певну активізацію надходження іноземних інвестицій протягом 2008-2010 років, їх частка в загальній структурі по економіці має нестабільний характер, а останніми роками зменшується. Якщо у 2008 р. вона становила 17%, то на початок 2016 р. – лише 4,1%.

Ефективність інвестицій в сільськогосподарських підприємствах суттєво підвищується внаслідок здійснення інноваційних проектів. Нині такі проекти можуть фінансувати лише окремі сільськогосподарські підприємства.

В 2014 р. в агрокорпорації «Крупець» Радивилівського району було збудовано два пташники на 120 тис. голів птиці.

У 2010-2014 рр. введено в дію сучасні доїльні зали у фермерському господарстві ім. Шевченка Здолбунівського району та в ТОВ СГП м. Воловікова Гощанського району, два корівники з доїльним залом у СГПП «Случ» Сарненського району.

В ПП «Агро-Експрес-Сервіс» Млинівського району останніми роками створено сучасний молочний комплекс на 680 корів, а на даний момент на завершальній стадії знаходиться проект зі створення молочного комплексу на 2 100 корів загальною вартістю близько

100 млн. грн., який складатиметься із 8 ферм. Всього в сільськогосподарських підприємствах Рівненської області функціонують 5 доїльних залів та 18 молокопроводів.

Введено в експлуатацію сучасний комп'ютеризований елеваторний комплекс ТОВ «Радивилівський елеватор» загальною площею 49 тис. кв. м. Розпочато реалізацію інвестиційного проекту зі створення регіонального ринку сільськогосподарської продукції загальною вартістю 20 млн. дол. США.

Висновки. Стан інвестиційної діяльності в сільському господарстві Рівненської області за останні роки дещо поживався. Однак темпи позитивних зрушень недостатні. Проведений аналіз сучасного стану інвестиційної діяльності в сільському господарстві Рівненської області підтверджує необхідність подальшої її активізації з розрахунком переважно на власні інвестиційні ресурси.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кісіль М.І. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства / М.І. Кісіль // Економіка АПК. – 2012. – № 9. – С. 44-51.
2. Офіційний сайт Департаменту агропромислового розвитку Рівненської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroprom-rivne.gov.ua/index.php/informatsiya-pro-apk/rivnenshchina-agrarna/3-rivnenshchyna-ahrana>
3. Кісіль М.І. Інвестиційна привабливість сільського господарства регіону / М.І. Кісіль // Економіка АПК. – 2014. – № 8. – С. 36-39.
4. Шаповал Е.В. Аграрное строительство: куда шагает отрасль / Е.В. Шаповал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroportal.ua/publishing/analitika/agrarное-stroitelstvo-kuda-shagaet-otrasl>